

INSTRUCTIES

ZiKo concreet:

Stap 1

- **Formulier A:** observatie van maximaal 10 kinderen per groep op twee verschillende momenten

Stap 2

- **Formulier B:** verklaring voor hoge en lage scores

Stap 3

- **Formulier C:** invullen van de checklist voor aanpakfactoren
- **Formulier D:** bepalen van werkpunten en concrete acties

Maak tijd vrij voor ZiKo. Plan in je agenda wanneer je de verschillende stappen zal zetten en spreid ze over een viertal weken. Leg meteen vast wanneer je ZiKo een tweede keer zal gebruiken. Het is aanbevolen de zelfevaluatie minimaal om de 6 maanden te laten plaatsvinden.

WANNEER?

Kies een dag die zo veel mogelijk de normale gang van zaken weerspiegelt. Zo krijg je de meest realistische kijk op de opvang. Vermijd dagen zoals sinterklaas, carnaval, enz., die je een vertekend beeld kunnen geven. De kinderen kunnen dan nogal angstig of juist heel uitbundig reageren.

VOOR DE OPVANG VAN 0 TOT 3 JAAR

TIJDSTIP

Observeer elke leefgroep tweemaal op verschillende dagen (in een tijdsperiode van maximum 1 week). Een onthaalouder observeert al haar kinderen tweemaal. Spreek een vast moment af: voor de start van de eerste en van de tweede observatie:

- tijdstip 1: start om 9.00u 's morgens;
- tijdstip 2: start om 9.45u 's morgens op een van de daaropvolgende dagen.

(De eerste observatie hoeft niet per se om 9.00u plaats te vinden. Het mag ook andersom: de eerste observatie om 9.45u en de tweede om 9.00u)

AANTAL KINDEREN

Werk met maximaal 10 kinderen per observatieronde in een leefgroep. Tijdens de tweede observatie neem je zoveel mogelijk kinderen die nog niet aan bod kwamen.

VOOR DE BUITENSCHOOLSE OPVANG

TIJDSTIP

Het eerste moment valt tijdens de NASCHOOLSE OPVANG:

- De eerste observatie begint 15 minuten na het begin van de opvang.
- Als de groep meer dan 20 kinderen telt, volgt een tweede observatie een kwartier nadat de vorige is beëindigd.

Het tweede observatiemoment binnen dezelfde week kies je zelf. Afhankelijk van de grootte van je groep ga je één of twee keer 30 minuten observeren tijdens deze vastgestelde momenten:

- VOORSCHOOLSE OPVANG: 7.30u – 8.00u
- NASCHOOLSE OPVANG: met ingang van het tweede kwartier in de opvang (zie boven)
- WOENSDAGNAMIDDAG of tijdens de VAKANTIEOPVANG: 14.00u – 14.30u of 16.00u – 16.30u

VOOR DE BUITENSCHOOSE OPVANG

AANTAL KINDEREN

Observeer de kinderen op de verschillende vestigingsplaatsen.

Voorzie altijd twee observatiemomenten per groep.

Ben je met maximaal 20 kinderen op een vestigingsplaats, dan volstaat het om 10 kinderen te observeren.

Ben je met meer dan 20 kinderen, dan volgt een tweede observatie van 10 kinderen een kwartier nadat de vorige is beëindigd. Voor de tweede meting neem je zoveel mogelijk andere kinderen.

	MINDER DAN 20 KINDEREN	20 KINDEREN OF MEER
1 ^{ste} moment	1 observatie tijdens een AVONDOPVANG	2 observaties tijdens een AVONDOPVANG
2 ^{de} moment	1 observatie tijdens een opvangmoment NAAR KEUZE	2 observaties tijdens een opvangmoment NAAR KEUZE

Als je deze instructies volgt, is het makkelijker om de resultaten van de observaties met elkaar te vergelijken.

Als je ZiKo voor de eerste keer gebruikt, observeer je het best op de bovenvermelde tijdstippen. Niets belet je om later de kinderen ook op andere momenten te observeren. Bijvoorbeeld als je wilt nagaan hoe kinderen zich voelen en gedragen tijdens het brengen of halen, tijdens het opruimen, tijdens het eten, ...

STAP 1: METEN VAN WELBEVINDEN EN BETROKKENHEID

Als je het meten van welbevinden en betrokkenheid onder de knie hebt, kan je echt starten met 'stap 1' van ZiKo. Je gaat een uitspraak doen over het niveau van welbevinden en betrokkenheid van een aantal kinderen op een bepaald moment in de opvang.

Daarna maak je gebruik van Formulier A (1 formulier per observatieronde).

INSTRUCTIES VOOR FORMULIER A:

- Kies zorgvuldig de dagen en momenten waarop je gaat kijken. Plan deze in je agenda.
- Noteer vooraf in de eerste kolom van formulier A de namen van de kinderen van de groep die je gaat observeren. Doe dit in alfabetische volgorde volgens hun achternaam.
- Neem maximaal 10 kinderen.
- Start met het eerste kind op de lijst en observeer het aandachtig.
- Observeer gedurende (maximaal) twee minuten. Probeer daarbij meteen een (voorlopige) inschatting van welbevinden en betrokkenheid te maken.
- Beschrijf wat je zag in de kolom 'observatie' en vermeld daarbij niet alleen wat het kind op dat moment deed, maar ook de signalen die je score voor welbevinden en betrokkenheid verklaren.
- Breng de uiteindelijke scores aan in de twee cirkels (derde kolom).
- Start met de observatie van het volgende kind en werk de lijst verder af.

VOORBEELD VAN EEN DEEL VAN EEN INGEVULD FORMULIER A

NAAM KIND	OBSERVATIE	WELBEVINDEN/BETROKKENHEID	
1. Emma	<ul style="list-style-type: none"> - zit in de poppenhoek, speelt met veel onderbrekingen, heeft een pop vast, kijkt zoekend naar iets en stopt met zoeken. - neutrale, maar wel ontspannen houding. 	2	3+
2. Robbe	<ul style="list-style-type: none"> - danst uitbundig mee met een aantal andere kinderen en de begeleidster, gaat er zo in op dat hij niet merkt dat zijn mama binnenkomt. - lacht, zingt mee, heeft een stralende blik. 	5	5
3. Thomas	<ul style="list-style-type: none"> - staat aan de kant terwijl de groep met een dansje bezig is, zijn blik is afwezig, hij kijkt nauwelijks op. - heeft een neutrale houding: toont geen signalen van onbehagen of van plezier. 	1	3

STAP 2: VERKLAREN WAT JE MEET

In stap 2 probeer je zo veel mogelijk verklaringen te zoeken voor je meetresultaten. Je maakt gebruik van formulier B.

INSTRUCTIES VOOR FORMULIER B:

- Als je met meerdere begeleiders bent, doe je dit samen.
- Overloop alle observaties met hoge scores (niveaus 4 en 5) voor welbevinden en/of betrokkenheid.
- Neem terwyl je dat doet de linkerhelft van formulier B voor je.
- Zoek in de rubrieken een verklaring voor de hoge scores. Beschrijf wat tot dit hoge welbevinden en deze hoge betrokkenheid heeft bijgedragen.
- Overloop nu de observaties met lage scores (niveau 1 en 2) voor welbevinden en/of betrokkenheid.
- Ga dan naar de rechterhelft van formulier B.
- Zoek met behulp van de rubrieken voor elk van de observaties een verklaring voor de lage scores voor welbevinden en betrokkenheid.

VOORBEELD VAN EEN INGEVULD FORMULIER B

DE HOGE SCORES VOOR WELBEVINDEN EN BETROKKENHEID HEBBEN TE MAKEN MET		DE LAGE SCORES VOOR WELBEVINDEN EN BETROKKENHEID HEBBEN TE MAKEN MET	
1. een rijk aanbod		1. het aanbod voldoet niet <i>In de poppenhoek ligt te veel materiaal: bedjes en Maxi-Cosi™'s staan op elkaar gestapeld en er ligt een berg verkleedkleden: weinig uitnodigend</i>	
2. een positieve sfeer en een positief groepsklimaat		2. een negatieve sfeer en een negatief groepsklimaat	
3. ruimte voor initiatief <i>Er zijn verschillende keuzemogelijkheden, waardoor kinderen zijn beland bij wat hen echt interesseert.</i>		3. te weinig ruimte voor initiatief	
4. doeltreffende organisatie		4. weinig doeltreffende organisatie	
5. inlevende manier van begeleiden <i>Stimulerend tussenbeide komen: de begeleider danst mee.</i>		5. weinig inlevende begeleidingsstijl	
Kindfactoren	Bijzondere omstandigheden	Kindfactoren <i>Robbe gaat pas naar school en is de tweede week in de naschoolse opvang.</i>	Bijzondere omstandigheden

STAP 3: VERBETEREN WAT JE KAN

In stap 3 ga je een overzicht maken van de sterke en zwakke punten van de opvang. Hiervoor gebruik je formulier C. Nadien ga je keuzes maken. Formulier D helpt je hierbij.

INSTRUCTIES VOOR FORMULIER C:

De lijst is opgedeeld in drie herkenbare 'momenten' in je werking:

- (Ont)haalmoment
- Spelmoment binnen en buiten
- Eetmoment

De opdeling in verschillende 'momenten' geeft je de kans om elk van deze situaties voor jouw opvang onder de loep te nemen. Dat heeft het voordeel dat je de lijst niet in één keer hoeft door te nemen, maar situatie per situatie kan bekijken.

Voor elk van deze momenten komen de volgende vijf invalshoeken in de lijst terug (zie ook formulier B):

- Aanbod
Hoe rijk is de omgeving voor kinderen?
- Sfeer
In welke mate voelen kinderen zich thuis in de omgeving en in de groep?
- Ruimte voor initiatief
Hoeveel vrijheid hebben de kinderen?
- Organisatie
Is er een efficiënte organisatie van de dag en van de ruimte, duidelijk afgestemd op het kind?
- Begeleiderstijl
Hoeveel inlevingsvermogen is er bij het omgaan met de kinderen?

Het doel van de checklist is jezelf een spiegel voor te houden en jezelf te inspireren tot verbetering. Waar sta je en op welke punten kan je verbeteren?

Per uitspraak ga je beoordelen of ze volledig, gedeeltelijk of totaal niet van toepassing is

	Dit zit goed: deze uitspraak is volledig van toepassing op jou. Hier kan je nauwelijks iets aan verbeteren.
	Dit kan beter: deze uitspraak is gedeeltelijk van toepassing op jou. Er zijn al inspanningen geleverd in deze richting, maar je kan nog wel aanpassingen aanbrengen.
	Dit moet aangepakt worden: deze uitspraak is niet van toepassing op jou. Dit vraagt (dringend) om actie van jou!

Probeer de lijst zo eerlijk mogelijk in te vullen. Het is geen controle, maar een hulpmiddel om de kwaliteit te verhogen. Door (stap voor stap) te werken in de richting van deze uitspraken weet je dat je werkt aan het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen.

STAP 3: VERBETEREN WAT JE KAN

ENKELE TIPS

- In heel wat stellingen staat 'elk kind' in plaats van het algemene 'kinderen'. Hiermee willen we de aandacht vestigen op de kinderen die niet opvallen in de groep, maar ook op 'nieuwe kinderen' die pas in de opvang zijn. Neem ook hen elke keer in gedachten als je een uitspraak beoordeelt.
- Het onderdeel 'spelmoment' kan je het best apart invullen voor:
  - o de spelsituatie binnen en de spelsituatie buiten;
  - o de verschillende groepen, bijvoorbeeld als je voor de kleuters en voor de kids echt gescheiden werkingen hebt;
  - o de opvang tijdens het schooljaar en de vakantieopvang.

Door het onderdeel 'spelmoment' telkens vanuit een ander oogpunt in te vullen, ga je deze (voor kinderen vaak heel verschillende) spelsituaties gerichter analyseren.

VOORBEELD VAN EEN INGEVULD FORMULIER D

EEN VOORBEELD VAN EEN WERKPUNT:	CONCRETE ACTIES DIE WE HIERVOOR NEMEN:	EVALUATIE:
<i>We willen ervoor zorgen dat de ruimte beter ingedeeld wordt, zodat ze overzichtelijk wordt voor de kinderen.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Alle poppenspullen worden in één hoek ondergebracht.</i> - <i>Het serviesje wordt in een rekje geplaatst i.p.v. in een doos op de grond.</i> - <i>Elke hoek wordt afgebakend met kasten of met dozen en rekjes.</i> - <i>Op dozen en kasten worden duidelijke pictogrammen geplaatst.</i>	<i>Positief. Er heerst meer rust in de groep. Kinderen vinden gemakkelijker hun weg en kunnen ongestoord spelen. Toch nog nadenken over meer 'originale' hoeken die we kunnen inrichten.</i>

STAP 1: OBSERVATIESCHEMA

ZiKo Formulier A

GROEP:

AANTAL KINDEREN:

AANTAL BEGELEIDERS:

DATUM:

VAN.....U.....TOT.....U.....

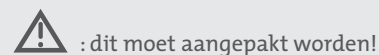
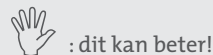
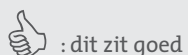
NAAM KIND		OBSERVATIE	WELBEVINDEN/ BETROKKENHEID	NAAM KIND		OBSERVATIE	WELBEVINDEN/ BETROKKENHEID
1			☐ WB ☐ BT	6			☐ WB ☐ BT
2			☐ WB ☐ BT	7			☐ WB ☐ BT
3			☐ WB ☐ BT	8			☐ WB ☐ BT
4			☐ WB ☐ BT	9			☐ WB ☐ BT
5			☐ WB ☐ BT	10			☐ WB ☐ BT

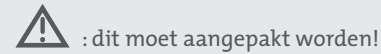
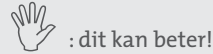
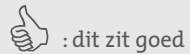
STAP 2: VERKLARING VAN DE MEETRESULTATEN

DE HOGE SCORES VOOR WELBEVINDEN EN BETROKKENHEID HEBBEN TE MAKEN MET		DE LAGE SCORES VOOR WELBEVINDEN EN BETROKKENHEID HEBBEN TE MAKEN MET	
<p>1. een rijk aanbod (goed uitgeruste infrastructuur, divers spelmateriaal, afwisselend aanbod van activiteiten, ...)</p> <p>2. een positieve sfeer en een positief groepsklimaat (aangenaam klimaat, positieve interacties, samenhorigheidsgevoel, ...)</p> <p>3. ruimte voor initiatief (kinderen kunnen vaak vrij activiteiten kiezen, ze worden zo veel mogelijk betrokken bij praktische zaken, bij regels en afspraken)</p> <p>4. een doeltreffende organisatie (duidelijke dagindeling afgestemd op de kinderen, weinig dode momenten, optimale inzet van begeleiding, aangepaste groepering, ...)</p> <p>5. een inlevende begeleidingsstijl (rekening houden met gevoelens en behoeften, stimulerend tussenbeide komen en tegelijk ruimte geven om initiatief te nemen, ...)</p>		<p>1. een ontoereikend aanbod (geen aangepaste infrastructuur, weinig of versleten spelmateriaal, nauwelijks aanbod van activiteiten, ...)</p> <p>2. een negatieve sfeer en een negatief groepsklimaat (negatief geladen interacties, onechte stiltes, kinderen en begeleiders hebben geen echte band)</p> <p>3. te weinig ruimte voor initiatief (overwegend opgelegde activiteiten, weinig soepelheid in dagverloop, regels en afspraken, weinig inbreng van kinderen, ...)</p> <p>4. een weinig doeltreffende organisatie (dagindeling niet afgestemd op kinderen, veel dode momenten bij overgangen, begeleiding niet optimaal ingezet, ...)</p> <p>5. een weinig inlevende begeleidingsstijl (voorbijgaan aan gevoelens, geen of te weinig boeiende impulsen, kinderen die initiatief nemen worden ontmoedigd, ...)</p>	
<p>Kindfactoren (verjaardag, nieuw zusje, ...)</p>	<p>Bijzondere omstandigheden (een feestje, eerste keer goed weer, ...)</p>	<p>Kindfactoren (ziek, moe, crisis in het gezin, ...)</p>	<p>Bijzondere omstandigheden (onbekende stagiaire, begeleider ziek, ...)</p>

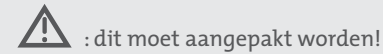
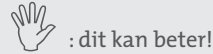
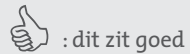
(ONTHAALMOMENT)

1. Aanbod			
Elk kind vindt dadelijk iets waarmee het kan spelen en kan daarbij kiezen uit een gevarieerd aanbod . Dat blijft zo totdat het opgehaald wordt. Ook voor de kinderen die het eerst aankomen of het laatst naar huis gaan, is er altijd een aanbod dat hen interesseert en dat hen op hun niveau uitdaagt. Indien nodig haal je daarvoor 'ander' materiaal of start je (nog) een activiteitje.			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			
2. Klimaat			
Elk kind kent de begeleider(s) en minstens enkele andere kinderen bij naam en heeft er een band mee. Een kind of begeleider die nieuw is, wordt voorgesteld aan de groep. Zowel 's morgens als bij het aankomen in de groep is de sfeer in de groep ontspannen en gezellig . Ook jij kan deze momenten rustig doormaken. Er is geen tijdsdruk. Aankomen en afscheid nemen gebeuren in de ruimte zelf . Ouders kunnen mee in de groep komen. Kinderen die aankomen, worden makkelijk opgenomen in de groep. Als dat nodig is, schakel je hiervoor de onderlinge relaties tussen de kinderen (vriendjes) in. Elk kind kan in zijn tempo ontdooien en zijn plekje vinden, zowel 's morgens als na de school. Zowel 's morgens als na de school neem je de tijd om kinderen die aankomen echt (warm) te verwelkomen of om afscheid te nemen van kinderen die vertrekken. Je neemt de tijd om met elke ouder even te praten . Zo ontstaat er een vertrouwelijke omgang, waardoor het kind zich geborgen voelt. Kinderen en ouders herkennen in de ruimte (de gang, ...) of in de gesprekken met jou hun thuisituatie (foto's, woorden in de gang, ...).			

DIT GAAN WE AANPAKKEN:			
3. Ruimte voor initiatief			
<p>Je stimuleert de kinderen in hun zelfstandigheid en ze dragen mee verantwoordelijkheid in de opvang. Kinderen zetten zelf hun tassen weg, zien mee toe op de orde in de tienerkamer als ze naar huis gaan, ...</p> <p>Kinderen kunnen onmiddellijk kiezen waarmee ze gaan spelen.</p> <p>Elk kind krijgt (elke dag opnieuw) de tijd die het nodig heeft om het afscheid te verwerken en/of om te wennen. Het kan zelf aangeven wanneer het klaar is om met jou naar de groep te gaan.</p> <p>Regels en afspraken (bij het binnenkomen, bij het naar huis gaan, ...) maak je op in overleg met de kinderen, of licht je toe. Je helpt kinderen te begrijpen waarom die er zijn.</p>			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			
4. Organisatie			
<p>Bij het brengen en ophalen is er tijd om het kind te onthalen of van het kind afscheid te nemen. Je wisselt met de ouders informatie uit over hun kind. Organisatorische zaken moeten dan even wachten.</p> <p>Je zorgt ervoor zelf zo veel mogelijk beschikbaar te zijn voor de andere kinderen. Het afscheid (en de administratie) van het ene kind betekent geen (lang) wachtmoment voor de andere kinderen.</p>			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			

5. Begeleiderstijl			
5a. Stimulerend tussenbeide komen			
<p>Je stimuleert dat het kind contact maakt met andere kinderen en/of met jou en dat het met andere kinderen in interactie gaat.</p> <p>Je ziet erop toe dat het kind begint te spelen. Indien nodig help je het kind te kiezen door samen het aanbod te verkennen.</p> <p>Kinderen worden niet alleen maar 'in gang gezet'. Je volgt hen even en begeleidt hen indien nodig totdat ze intens bezig zijn.</p>			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			
5b. Gevoeligheid voor beleving			
<p>Bij het aankomen en vertrekken is er individuele aandacht voor elk kind en zijn welbevinden (bv. je merkt onzekerheid, stille ruzie, nieuwe schoentjes, ... en verwoordt dat).</p> <p>Jouw tussenkomsten zijn voornamelijk positief. Ook als je regels en afspraken herhaalt of iemand tot de orde brengt, gebeurt dat op een positieve manier. Een kind krijgt niet het gevoel dat het altijd dingen fout doet.</p> <p>Je neemt tijd voor affectie (knuffel of schouderklopje bij afscheid, even op de schoot bij het binnenkomen, ...).</p> <p>Je hebt respect voor elk kind en toont interesse voor wie hij of zij is: je praat niet over zijn of haar hoofd heen, neemt het kind ernstig, laat voelen dat je blij bent dat het er is, ...</p> <p>Je neemt (elke dag opnieuw) de tijd voor kinderen die het moeilijk hebben bij het afscheid. Ze voelen dat je hun emoties kan begrijpen en aanvaarden: hun verdriet, hun boosheid, hun paniek, hun verzet. Ook kinderen krijgen de tijd.</p> <p>Je geeft duidelijkheid en zekerheid aan het kind (met woorden, aan de hand van een daglijn, ...): 'Mama/papa komt straks terug. Eerst nog een koek eten, een beetje spelen en dan ...'</p> <p>Opdat elk kind zich veilig zou voelen, maak je ook gebruik van tips en raadgevingen van zijn ouders (hoe zij hun kind troosten, geruststellen, ...).</p> <p>Je besteedt voldoende tijd en aandacht aan het wennen van en aan elk nieuw kind. Je houdt er rekening mee dat de wenperiode voor sommige kinderen langer duurt en meer ondersteuning vergt van jou dan voor andere.</p>			

 : dit zit goed

 : dit kan beter!

 : dit moet aangepakt worden!

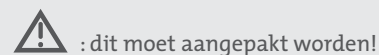
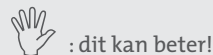
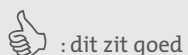
DIT GAAN WE AANPAKKEN:

5c. AUTONOMIE VERLENEN

Kinderen die even willen **wennen** en tot rust komen, **krijgen de tijd en de ruimte** om even van op afstand te volgen.
Dit kan zijn van op jouw schoot, of veilig in een zetel aan de kant. Je toetst elke dag opnieuw af of ze jou daarbij nodig hebben.

DIT GAAN WE AANPAKKEN:

1. Aanbod

Materiaal en meubilair zien er goed uit en zijn in **goede staat**.

Er zijn minstens **4 herkenbare hoeken** gemaakt, waar kinderen telkens andere soorten materialen vinden, bv. bewegingshoek, bouwhoek, boekenhoek, knuffelhoek, experimenteerhoek, ...

Elke hoek is min of meer afgebakend in de ruimte, maar is meer dan alleen een kast, een mat, een keukentje, ...
Elke hoek bevat altijd allerlei speelgoed en spullen.

Je doseert de **hoeveelheid** materiaal in elke hoek. Er ligt niet te veel, maar wel genoeg om goed te kunnen spelen.

Het materiaal in elke hoek is **gevarieerd**, zodat kinderen er een waaier van ervaringen kunnen opdoen.

Van op ooghoogte van de kinderen zien de hoeken er aantrekkelijk uit.
Ze **nodigen** de kinderen **uit** om te komen ontdekken en te spelen.

Hoekjes waarin fantasiespel aan bod komt, lijken door hun inrichting en materialen op **de 'echte' wereld**.

Er is **dagelijks** een aanbod van begeleid spel en vrij spel.

Je denkt vooraf na over de activiteiten die je voor de kinderen op touw wil zetten. Daarbij plan je in een week **heel verschillende activiteiten** (activiteiten op alle ontwikkelingsdomeinen, vanuit thema's die je bij je kinderen ziet leven).

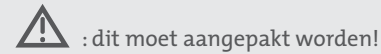
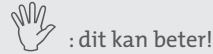
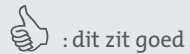
Je bouwt wel eens een activiteit op die inspeelt op de **interesse** van een kind **op dat moment**.

Je **denkt** regelmatig **na** over welk aanbod de kinderen nu nodig hebben. Je **verandert** het aanbod van materialen en activiteiten naargelang van de interesses van de kinderen. Het aanbod groeit mee met de groep.

Elk kind (ook de jongste kleuters, oudste kleuters, oudste kids, ...) vindt een **afgestemd** en voor hem of haar **uitdagend** aanbod (rekening houdend met zijn/haar behoeften, interesses en mogelijkheden). Bij gemengde leeftijdsgroepen wordt er wel eens een apart aanbod gedaan per ontwikkelingsniveau.

Je biedt ook 'niet-aangekocht speelgoed' aan: kosteloze materialen, zelfbedachte materialen, 'echte realistische' materialen, ...
(**niet-conventioneel** speelgoed)

<p>Alle ontwikkelingsdomeinen komen op verschillende manieren in het aanbod voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er zijn activiteiten en materialen beschikbaar voor 'grote motoriek', 'fijne motoriek', 'taal', 'ontdekken van de wereld', 'verstandelijke ontwikkeling', 'sociale ontwikkeling'. - Je ondersteunt kinderen in 'zelfsturing en ondernemen', 'goed in je vel zitten'. <p>Als je iets nieuws aanbiedt, blijft het vorige aanbod aanwezig zolang er kinderen betrokken mee spelen. Er zijn geen momenten waarop de kinderen niets hebben om mee te spelen.</p>			
<p>DIT GAAN WE AANPAKKEN:</p> <p>BINNEN:</p> <p>BUITEN:</p>			
<p>2. Klimaat</p>			
<p>De aanwezige kleuren, doeken en materialen geven de ruimte een gezellige, huiselijke aanblik.</p> <p>Er heerst een ontspannen en gezellige sfeer: er wordt gebabbeld, gelachen, gezongen, ... Er zijn geen momenten van onechte stiltes of van een ongemakkelijke sfeer. Iedereen voelt zich duidelijk goed in de groep.</p> <p>Kinderen gaan op in hun spel: ze vervelen zich niet, hangen of dwalen niet rond in de ruimte.</p> <p>Er is weinig ruzie, protest of gehuil in de groep. Conflicten, protesteren of elkaar duwen, trekken of pijn doen, komen weinig voor.</p> <p>Jouw stem komt niet boven die van de kinderen uit. Je zorgt mee voor de rust in de groep. Je moet niet voortdurend bezig zijn met het stellen van grenzen en het oplossen van conflicten.</p> <p>Kinderen zijn niet bang voor elkaar en komen op voor zichzelf.</p> <p>Je hebt aandacht voor de relaties tussen de kinderen. Je stimuleert vriendschapsbanden tussen kinderen, zonder hen te dwingen.</p> <p>Kinderen blijven ook zonder jou rustig bezig. Ze zijn niet afhankelijk van jouw tussenkomsten.</p>			

 : dit zit goed

 : dit kan beter!

 : dit moet aangepakt worden!

<p>Je maakt deel uit van de groep en je bent er voor de kinderen. Je geniet van wat er gebeurt en komt tussenbeide wanneer het past.</p> <p>Je zorgt ervoor dat kinderen aandacht hebben voor elkaar. Dat doe je door te laten zien wat kinderen gemaakt hebben of waarmee ze die dag bezig geweest zijn. Je blikt ook samen met hen terug op leuke momenten in de opvang. Dit alles kan door middel van foto's aan de muur of in een boekje, tekeningen op ooghoogte van de kinderen, ...</p> <p>Kinderen herkennen in de ruimte (via foto's, prenten, materialen, ...) hun thuisituatie en achtergrond, waarbij je rekening houdt met de diversiteit tussen de kinderen. Er wordt af en toe bij stilgestaan of er worden gesprekjes over gevoerd tussen kinderen en/of met een begeleider.</p> <p>Kinderen vinden een afgeschermd wegkruipplekje in de ruimte waar ze zich kunnen terugtrekken, zich veilig voelen en tot rust kunnen komen.</p> <p>Kinderen die willen slapen, vinden in de ruimte een rustig, gezellig plekje waar dat kan.</p> <p>Elk kind heeft met minstens één begeleider een vertrouwensband: het is blij haar te zien, gaat spontaan naar haar toe, betreft haar in zijn spel, zoekt troost bij haar, enz.</p> <p>Je zorgt regelmatig voor sfeervolle momenten in de groep en maakt het dan samen gezellig. Je zorgt ervoor dat jullie samen naar een verhaal luisteren, zingen, versjes zeggen, genieten van muziek, lachen, vieren, ...</p>			
<p>DIT GAAN WE AANPAKKEN:</p> <p>BINNEN:</p> <p>BUITEN:</p>			
<p>3. RUIMTE VOOR INITIATIEF</p>			
<p>Elk kind kan tijdens spelmomenten altijd zelf kiezen waarmee het speelt.</p> <p>Elk kind kan zelf kiezen of het binnen of buiten speelt (als de ruimtes aan elkaar grenzen).</p> <p>Elk kind kan kieszen of het meedoet met een begeleide activiteit of niet en krijgt ook andere keuzemogelijkheden.</p> <p>Een activiteit die een kind nu niet wil doen, moet het ook later niet per se inhalen als het dat niet wil.</p>			

 : dit zit goed

 : dit kan beter!

 : dit moet aangepakt worden!

<p>Veruit het meeste speelgoed en materiaal staat bereikbaar (op tafels of in open kasten). Elk kind kan zelf nemen wat het wil.</p> <p>Elk kind kan experimenteren met materiaal en zo mogelijkheden ontdekken die jij niet ziet.</p> <p>Het resultaat van een aangeboden activiteit ligt niet op voorhand vast: kinderen kunnen er iets anders van maken dan wat jij had gepland.</p> <p>Je laat toe dat kinderen materiaal van de ene hoek combineren met dat van een andere hoek.</p> <p>Foto's of pictogrammen maken duidelijk welk materiaal er voorhanden is, waar het zich bevindt en hoe er moet worden opgeruimd.</p> <p>Je ondersteunt het opruimmoment voor kinderen. Je kondigt het daarvoor tijdig aan (vijf minuten vooraf). Voor de start gebruik je een herkenbaar signaal. Je begeleidt de kinderen tijdens het opruimen.</p> <p>De regels en grenzen die je stelt, maken dat alles vlot kan verlopen en garanderen een maximale 'speel'tijd. Ze beperken niet onnodig de vrijheid van kinderen. Ze evolueren mee met de groep. Je vraagt je regelmatig af welke regels (nog) nodig zijn.</p> <p>Regels en afspraken maak je op in overleg met de kinderen, of licht je toe. Je helpt kinderen te begrijpen waarom die regels en afspraken er zijn.</p> <p>Het is duidelijk voor de kinderen wat mag en wat niet mag en waarom. Regels en afspraken worden ondersteund door foto's en pictogrammen. Kinderen worden indien mogelijk mee betrokken bij het maken van afspraken in de opvang en bij het nemen van beslissingen.</p>			
<p>DIT GAAN WE AANPAKKEN:</p> <p>BINNEN:</p> <p>BUITEN:</p>			

 : dit zit goed

 : dit kan beter!

 : dit moet aangepakt worden!

4a. Organisatie – ruimte			
<p>Hoeken zijn afgebakend met een kastje, een mat, dozen, ... Het is duidelijk tot waar de hoek reikt.</p> <p>Bepaalde hoeken zijn bewust naast elkaar geplaatst of verder van elkaar gezet. Zo staat de poppenhoek bijvoorbeeld in de buurt van de winkel en staat de glijbaan ver van de boekenhoek. Dat zorgt ervoor dat het spel in de ene hoek het spel in de andere hoek niet stoort, maar veeleer bevordert.</p> <p>De ruimte blijft overzichtelijk en aantrekkelijk voor kinderen om in te spelen.</p> <p>Elke ruimte wordt optimaal benut, bv. ook in de gang staat een klimtuig, ...</p> <p>Elk kind speelt (bijna) elke dag buiten.</p>			
<p>DIT GAAN WE AANPAKKEN:</p> <p>BINNEN:</p> <p>BUITEN:</p>			
4b. Organisatie – tijd			
<p>Op alle momenten is er minstens één begeleider die tussen de kinderen zit en voor hen beschikbaar is om mee te spelen en hen te stimuleren.</p> <p>De taakverdeling tussen begeleiders is afgestemd op de beleving en de behoeften van elk kind. Taken in de organisatie wijken daarvoor.</p> <p>Dankzij een vlotte organisatie ervaren kinderen zelden of nooit wachtmomenten tijdens hun ‘speel’tijd.</p> <p>Je gaat flexibel om met de indeling van kinderen in groepen. Als je merkt dat het voor een kind heel leuk zou zijn om eens naar een andere groep te gaan (aanbod op een hoger niveau, broer of zus, jongere kinderen), dan kan dat.</p>			

 : dit zit goed

 : dit kan beter!

 : dit moet aangepakt worden!

<p>DIT GAAN WE AANPAKKEN: BINNEN:</p> <p>BUITEN:</p>			
<p>5. Begeleiderstijl</p>			
<p>5a. Stimulerend tussenbeide komen</p>			
<p>Je kijkt eerst naar de betrokkenheid van een spelend kind alvorens tussenbeide te komen in zijn spel.</p> <p>Je gaat op een enthousiasmerende manier om met de kinderen, zonder hen te ‘entertainen’.</p> <p>Je prikkelt kinderen tot communicatie, tot actie en tot denken.</p> <p>Je voelt zelf heel goed aan wat elk kind kan boeien, en je pikt zijn interesses op in zijn spel. Je biedt het daarover iets aan of je past je aanbod meer in het algemeen aan.</p> <p>Wat je zegt en aanbiedt, sluit goed aan bij het ontwikkelingsniveau van elk kind. Je past je aanbod voor een kind aan als blijkt dat het voor dat kind te moeilijk is. Je stimuleert en ondersteunt het kind om net iets meer te proberen dan wat het al kan.</p> <p>Als dat nodig is, zet je een kind aan om te spelen. Eventueel help je een kind te kiezen uit het aanbod. Je gaat na of het ook betrokken speelt.</p>			
<p>DIT GAAN WE AANPAKKEN: BINNEN:</p> <p>BUITEN:</p>			

 : dit zit goed

 : dit kan beter!

 : dit moet aangepakt worden!

5b. Gevoeligheid voor beleving

Je hebt **respect** voor elk kind: je ziet het kind als een evenwaardig persoon, met eigen mogelijkheden en een eigen wil.

Elk kind voelt dat je **aandacht** hebt voor hem of haar en dat je **interesse** toont voor zijn persoon: je bent regelmatig in de buurt, je hebt regelmatig oogcontact, je laat horen dat je weet waar het mee bezig is en hoe het zich voelt, dat het erbij hoort, ...

Je geeft **warmte en affectie** aan elk kind. Elk kind kan bij jou terecht (even op de schoot, een knuffel, ...), maar je geeft ook zelf regelmatig een knuffel. Daarbij hou je rekening met hoe het kind dit ervaart.

Je **bevestigt** elk kind als het iets probeert of als iets gelukt is (prestaties op verschillende ontwikkelingsdomeinen, hoe het met andere kinderen omgaat, wie hij of zij is). Je verwoordt dat ook naar de andere kinderen toe.

Je geeft **duidelijkheid** en houvast aan kinderen: Wat gaat er nog gebeuren? Waar vind ik wat? Wie is dat?

Je hebt oog voor hoe elk kind zich **voelt**: of het blij is of verdrietig, bang of boos, trots of ongerust, moe, ... Je stelt jezelf voor vanwaar dit gevoel komt. Aan jouw reactie voelen kinderen dat je hen **begrijpt**.

Je **pikt** snel signalen op als een kind een **emotioneel moeilijke** tijd doormaakt en je ondersteunt het daarbij.

DIT GAAN WE AANPAKKEN:

BINNEN:

BUITEN:

 : dit zit goed

 : dit kan beter!

 : dit moet aangepakt worden!

5c. Autonomie verlenen

Je ziet **voorstellen en suggesties** in het spel van elk kind en staat ervoor open. Voorbeeld: Een kind probeert over een plank te lopen. Jij helpt dat kind te zoeken waar en hoe het dat op een veilige manier kan doen.

Je **respecteert de keuzes** van elk kind, duwt het niet in een andere richting. Zolang er betrokkenheid is, kan een kind bijvoorbeeld met de blokken blijven spelen, ook al speelt het daar al elke dag mee.

Je laat toe dat kinderen **experimenteren en ontdekken**. Je doet niet altijd voor hoe iets gebruikt 'moet' worden. Je grijpt ook niet direct in als iets niet lukt. Elk kind kan leren met vallen en opstaan.

Elk kind bepaalt zelf **wanneer iets 'af'** is of wanneer het spel 'gedaan' is. Jij bepaalt niet hoe iets eruit moet zien, jij werkt iets niet verder af voor kinderen, ...

Wanneer **regels en afspraken** overtreden worden, help je het kind te begrijpen **waarom** die regels en afspraken er zijn. Je kan er, waar nodig en/of mogelijk, flexibel mee omgaan.

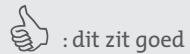
Bij het **oplossen van conflicten** hebben kinderen een **actieve** rol. Jij lost niet alles voor hen op zonder overleg. De beleving van elk kind komt aan bod en je zoekt samen naar een oplossing waar iedereen zich in kan vinden.

DIT GAAN WE AANPAKKEN:

BINNEN:

BUITEN:

: dit zit goed

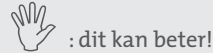
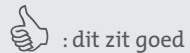

: dit kan beter!

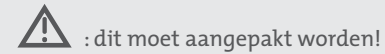
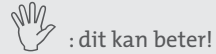
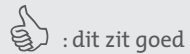

: dit moet aangepakt worden!

1. Aanbod			
Als niet iedereen tegelijk eet, hebben de kinderen die niet eten nog een voldoende gevarieerd keuzeaanbod om mee te spelen.			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			
2. Klimaat			
Er wordt gelet op de schikking van de kinderen in de ruimte, zodat ze gezellig samen kunnen zitten. Het eten verloopt in een ontspannen en gezellige sfeer , zowel voor de kinderen als voor jou. Je zit tussen de kinderen en je eet mee. Er is contact en er wordt gebabbeld tussen kinderen onderling en met de begeleider.			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			
3. Ruimte voor initiatief			
Je kondigt het eetmoment (en eventueel het daaraan voorafgaande opruimmoment) op tijd aan , zodat het kind zijn spel kan afronden (herkenbaarheid). Kinderen worden ingeschakeld in het uitdelen van bekers, het afruimen, ... Regels en afspraken bij het eetmoment maak je op in overleg met de kinderen, of licht je toe. Je helpt kinderen te begrijpen waarom die regels en afspraken er zijn.			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			

4. Organisatie			
<p>Kinderen kunnen direct beginnen te eten als ze aan tafel komen.</p> <p>De duur van het eetmoment is afgestemd op wat het kind aankan.</p> <p>Er is soepelheid in het dagschema met het oog op de behoeften van elk individueel kind. Kinderen kunnen ook een tussendoortje krijgen als ze honger hebben, beschikken elk over een drinkbeker waar ze vrij uit kunnen drinken, ...</p> <p>Dankzij een vlotte organisatie wordt er voorkomen dat een of meer kinderen lang aan tafel moet(en) wachten voor of na het eten.</p> <p>Als er toch gewacht moet worden, zorg je ervoor dat de kinderen zich niet vervelen. Je speelt in op wat er gebeurt en last een leuke activiteit in.</p> <p>De taakverdeling tussen de begeleiders houdt rekening met hoe de kinderen het eetmoment beleven. Terwijl jij in de eerste plaats helpt of eten uitschept, werkt een andere begeleider vooral aan de interactie en de sfeer tussen de kinderen.</p> <p>Er blijft aandacht voor elk individueel kind. Ook de kinderen die niet opvallen, worden opgepikt en aangesproken. Zij moeten niet elke dag tot het laatst wachten.</p>			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			
5. Begeleiderstijl			
5a. Stimulerend tussenbeide komen			
<p>Je gaat in op wat er gebeurt, op wat er te zien, te proeven en te ruiken is, of op wat de kinderen zelf aanbrenge(n) (smaak en geur beschrijven, ...).</p> <p>Je stimuleert de kinderen om met elkaar om te gaan, te praten, te lachen, ...</p>			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			

5b. Gevoeligheid voor beleving			
<p>Je maakt tijd voor elk kind en je hebt met elk van hen contact.</p> <p>Je hebt oog voor wie het naar zijn zin heeft en wie niet. Je stimuleert kinderen om hun gevoelens te uiten en te herkennen. Ook bij 'moeilijke eters' blijf je rustig en geef je vertrouwen. Daardoor probeer je te voorkomen dat het eetmoment een gevechtssituatie wordt.</p>			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			
5c. Autonomie verlenen			
<p>Je respecteert de keuzes van een kind. Een kind dat niet wil eten, wordt aangemoedigd, maar wordt op dat moment niet gedwongen. Het kan op een later moment eten.</p> <p>Je laat kinderen zo veel mogelijk zelf doen tijdens het eetmoment, bv. flesjes opentrekken, afruimen, enz.</p>			
DIT GAAN WE AANPAKKEN:			

► **ACTIEPLAN**

WERKPUNTEN voor de periode van ..... tot .....

GROEP:

Aan deze aanpakfactor(en) willen we werken:

- het aanbod
  ruimte voor initiatief
  de begeleidingsstijl
  het groepsklimaat
  de organisatie van de opvang

Werkpunt 1. We willen ervoor zorgen dat ...	Concrete acties die we hiervoor nemen:	Evaluatie:
Werkpunt 2. We willen ervoor zorgen dat ...	Concrete acties die we hiervoor nemen:	Evaluatie:
Werkpunt 3. We willen ervoor zorgen dat ...	Concrete acties die we hiervoor nemen:	Evaluatie: